

Književnost.

Slovenska.

Levstik Vladimir: **Obsojenci**. Ljubljana 1909. Založil Schwentner. Strani 200. Pod tem skupnim naslovom so izšle štiri, recimo, črtice, ker pravega imena te vrste spisom ni mogoče najti, Vladimira Levstika. Največ izvirnosti, življenja in misli ima še prva: „Nenormalni piščanec“. — Neka kura je s svojimi jajci izlegla tudi orlovo. Mladi orel ne mara hrane drugih piščancev, hoče mesa in krvi, koprne po višinah, po solncu in po nebotičnih skalah. Kokoši in gospodinja sovražijo orlovega mladiča, kure ga napadajo in gospodinja mu pristriže peroti in ga zapre v gajbo, kjer slednjič tudi pogine. To je vsebina prvega spisa. — Predmet bi se dal čisto prijetno obdelati za kakšen podlistek v satirični vsebini. Škoda samo, da v resnici nimamo med našim narodom takih

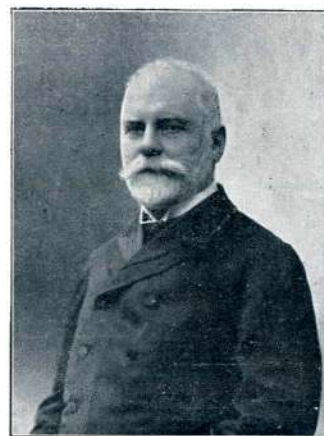
koprni po svobodi, solncu in sveži krvi, a mora živeti v gajbici in zobati proso. Toda pisatelj je dodal toliko postranskih reči, da potlačijo popolnoma glavni predmet in ga porinejo v ozadje. Razni kurji in petelinji pogovori na primer, ki bi imeli menda biti humoristični ali satirični, so jako neokusni. Ne samo neokusen, ampak celo tehnično popolnoma neprimeren je uvod. Orlovo jajce ukrade vrag iz skalnega gnezda in ga porine v kokoš. Vrag odleti slednjič tudi z mrtvim ptičem. Vrag je tu popolnoma „deus ex machina“. Kakšen namen ima, da se tako igra s kokošmi, ne moremo spoznati. Poleg tega postane vloga mladega orla čisto drugačna. Mi bi morali imeti sočutje z nesrečnim ptičem, a zavest, da je on podvržen, od duha, ki „zanikava vprek“, ki „od veka je zlo sejal, nikjer umetnosti nasproti sovražnik mu iskren ni stal“, ta zavest nas navdaje s studom do nesrečnega ptiča

TRGOVINSKI MINISTER
DR. RIHARD WEISSKIRCHNER

POLJEDELSKI MINISTER
DR. A. BRAFF

FINANČNI MINISTER BILINSKI

vklenjenih orlov, ki bi koprnili po solncu, nebu in sveži krvi. Naši mladi ptiči koprne po krčmi, kavarni, njihov element je prašna ulica in zaduhla soba. Sicer bi pa mi bili jako veseli, ako bi se med našimi piščanci pričela buditi orlova čud. Toda nam se zdi, da veljajo za našo nadebujno mladino povprečno bolj verzi pesnika:

Meines Volk's! Sind dürre Zweige,
wie sie auf dem Herde brennen,
welches Laub, des Windes Spielzeug
noch ein grüner Wald zu nennen?

Meines Volk's! Die Riesen starben.
Ein Geschlecht von feigen Zwergen
springt vergnügt am Gängelbande
seiner Büttel, fremder Schergen.

Weber, Dreizehnlinden.

Predmet je veliko preveč raztegnjen in raditega se razblini neposredni vtisk. Pisatelj bi moral predvsem poudarjati eno: nasprotje med piščancem in orlom; orel

Nepotrebna figura je tudi Brtoncljev lemenatar. Zdi se, da je Levstika napeljal na ta predmet uvod iz Cankarjeve „Gospe Judit“.

Druga povest: „Razmišljeni Vid“ je pisana, kakor tudi zlasti četrta, popolnoma v Cankarjevem žanru. — Vid je bolan na jetiki, a mati in sestra Julka ne marata poklicati zdravnika, ker vidita rajši, da umrje. Brat Metod se potegne zanj in pove materi nekaj krepkih, a očma pretepe. Slednjič umrje Vid. — Torej v žanru od Rošina in Verjanka, samo da je tu popolnoma psihologično neutemeljeno, zakaj mati in sestra sovražita Vida, in pa, da je predmet spet tako strašno razvlečen. Naj bi nam vendar pisatelji ne vsiljevali tako subjektivnih razmišljanj in filozofičnih nazorov, a rajši podajali fakte in situacije, iz katerih si bomo potem sami ustvarjali mnenje. Zakaj prežekujejo vsako drobnostko in „filozofirajo“ nad njo toliko časa, da čitatelju ničesar več ne ostane do mišljenja. Pustite čitatelju svobodo mišljenja!